

منابع تفکر دینی

مقدمه

اهمیت بحث منابع تفکر؟

منابع تفکر؟

فی الجملة

قرآن

سنت

اجماع

عقل

ادله اربعه

بیان چند نکته درباره بحث
منابع تفکر دینی

اولین کسی که این بحث را مطرح کرده؟

در متون دینی و روایی؟

+

+

عمده ترین دلیل قائلان به تحریف چیست؟ روایات

آیا اصطلاحاً می توان مسأله تحریف قرآن را یک بحث مکتبی شمرد؟ خیر

در مسأله تحریف قرآن در مقام جدل و معارضه چه جوابی می توان به مخالفان شیعه داد؟

واژه شناسی لغت تحریف

اقسام تحریف

أ: تحریف معنوی

ب: تحریف لفظی

+

+

+

+

تحریف قرآن

مسائل مربوط به کتاب

حجیت ظواهر قرآن

مخالفان تحریف قرآن

مخالفان تحریف قرآن

شیخ صدوق م ۳۸۱ ق

شیخ مفید م ۴۱۳ ق

سید مرتضی م ۴۳۶

شیخ طوسی

طبرسی صاحب مجمع البیان

علامه حلی

مقدس اردبیلی

ابن ادریس حلی

شیخ بهایی

ملاصدرا

شیخ حر عاملی

ملاحسن فیض کاشانی

شیخ جعفر کاشف الغطا

از معاصرین

سیدشرف الدین عاملی

علامه امینی

علامه طباطبائی

آیت الله خویی

امام خمینی

وَ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكِتَابِ وَ مُهَيِّمًا عَلَيْهِ. مائده/۴۸

آیه حفظ

تعبیرهایی همچون عدم امکان راهیابی باطل به قرآن

آیات تحدی

دال بر اعجاز و مصونیت قرآن از تحریف است

تحدی به متن قرآن

تحدی به امی بودن پیامبر

تحدی به عدم اختلاف در آیات قرآن

دلایل نقلی

دلایل روایی

حدیث ثقلین

روایات عرضه بر قرآن

روایات دال بر علو مقام قرآن

صحیحہ ابوبصیر از امام صادق در کتاب کافی

تلقی شدن قرآن به عنوان کتاب هدایت

ناشی بودن حجیت حدیث از قرآن

مسأله اعجاز قرآن

نگاه و تحلیل تاریخی

تمهیداتی که در خود قرآن اندیشیده شده

مسأله تواتر

مسأله اجماع

دلایل عقلی

استناد انمه به قرآن در تعلیم و مباحثان

باب الاستشفاء بالقرآن

باب التوسل بقرآن

باب حفظ القرآن

باب حمله القرآن

باب قراءه القرآن

باب استماع القرآن

باب کتابه القرآن

باب الحلف بالقرآن

ابواب مختلف روایی که در هر مسأله ای قرآن مورد تأکید و توجه قرار گرفته

شواهد و ادله تحریف
قرآن با توجه به ۱۲
شبهه فصل الخطاب
روایت ۱۰۵۴

یکی از شبهات تحریف، تشابه امم

نحوه جمع آوری قرآن

نسخ تلاوتی که اهل سنت نقل کرده اند

تفاوت مصحف برخی از صحابه مانند ابن مسعود با دیگر مصحف ها

استدلال به اینکه مصحف اُبی بن کعب آیات بیشتری نسبت به مصحف موجود داشته

جمع آوری مصحف ها توسط عثمان و وادار کردن مردم به یک قرائت

روایات دال بر تحریف نقل شده از طریق اهل سنت

اینکه علی(ع) مصحفی ویژه داشتند

اینکه نام ائمه و حضرت فاطمه در کتب آسمانی گذشته بوده و انصافا چگونه می توان قائل شد که نامشان در قرآن که بر کتب دیگر برتری دارد و در تمامی دورانها ماندگار خواهد بود ذکر نشده و خدا از آوردن آنها غفلت کرده است

روایاتی از شیعه که متضمن تحریف است

قرائتهای مختلفی که در روایات اشاره شده مثلا گفته کُنَّا نَقْرَأُ

روایاتی که تصریح دارد به اینکه قرآن «علی سبعة أحرف» نازل شده

نقد روایت مورد استناد موافقان تحریف قرآن

روایات تحریف

در برخی از روایات از مصحف علی(ع) سخن به میان آمده با این تصور که مصحف علی(ع) متفاوت بوده

گاهی در روایات واژه تحریف به کار رفته در حدود ۲۰ مورد که تصور شده مراد تحریف لفظی است

روایات متضمن این معنا که قرائت ائمه از قرآن فرق داشته که حدود ۵۱ روایت از کافی اینگونه است

روایات معروف به فُسطاط یا فِسطاط

در برخی از روایات در اثناء آیاتی که روایت ذکر کرده نام ائمه ذکر شده و چون این اسامی در قرآن نیست برخی تصور کرده اند قرآن موجود تحریف شده

روایات دال بر اینکه چیزی از قرآن کم شده مانند روایتی از احتجاج طبرسی

یعنی اینگونه نیست که روایات حجیت خودشان را از خودشان به دست آورده باشند به اصطلاح حجیت روایات حجیتی خود بنیاد نیست

چرا ما روایات را معتبر می دانیم و به آنها استناد می کنیم؟

یا با واسطه به قرآن

یا مستقیماً به قرآن «مَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا» حشر آیه ۷

حجیت روایات ائمه از حدیث ثقلین و اعتبار حدیث ثقلین و دیگر روایات نبوی از قرآن «مَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا» بنابر این اگر روایات اهل بیت حجیت دارد حجیت آن به قرآن بر می گردد و به طور کلی احادیث نبوی و روایات اهل بیت وابسته به حجیت قرآن است

نتیجه آنکه

ذاتی نبودن حجیت روایات

تعارض روایات دال بر تحریف با روایات معارض

اگر روایات نقل شده در منابع شیعی ظهوری در تحریف داشته باشند و از لحاظ سندی درست باشند [چیزی که قائلین به تحریف قرآن به آن استناد می کنند] در مقابل حجم انبوهی از روایات وجود دارد که دال بر محفوظ بودن و محفوظ ماندن قرآن است

طبعاً در صورت تعارض این دو دسته روایات باید روایاتی را اخذ کرد که اصالت قرآن را تأیید کرده چون این روایات با قرآن موافق است یعنی این روایات با مفاد آیاتی که تصریح در محفوظ بودن قرآن دارد موافق است یعنی موافقت با قرآن مرجح است برای ترجیح این دسته از روایات

روایات عرضه

در اینجا دو بحث مطرح است

بحث تعارض و ناسازگاری روایت با قرآن

لزوم عرضه روایات بر قرآن

این به این معناست که ولو روایتی به لحاظ سندی مشکلی نداشته باشد ولی وقتی به قرآن عرضه می شود اگر مضمون روایت با قرآن نمی سازد کنار گذاشته می شود

در برخی از روایات آمده «إِنَّ خَطَأَ الْمَرْأَةِ وَالْعَبْدِ عَمْدٌ» یعنی اگر زن و یا عبدی از روی خطا مرتکب قتلی شوند این در حکم عمد است یعنی گویا عمداً مرتکب قتل شده اند یعنی تنها یک فرض است

شیخ طوسی در استبصار

ولی در مورد مردان و کسانی که آزادند ما می گوییم گاهی

عمد

شبه عمد

خطا

شیخ طوسی می گوید: مضمون روایت و لو اینکه صحیح باشد با آیه قرآن سازگاری ندارد

منابع و روایات تحریف

اشاره به برخی از منابع غیر معتبر مورد استناد محدث نوری

رساله ای مجهول النسب

السقیفه از سلیم بن قیس هلالی م ۹۰ ق از اصحاب امیرالمومنین (ع) که بسیاری در اصلی یا بدلی بودن نسخه موجود تردید کرده اند شیخ مفید: «هذا الكتاب غیر موثق به و لایجوز العمل علی اکثره» برخی می گویند أبان بن ابی عیاش در این کتاب دست برده است

القراءات احمد بن محمد سیاری م ۲۶۸ ق

تفسیر ابوجارود زید بن منذر معروف به سُرخُوب، پیشوای جارودیه از زیدیه که مورد لعن امام صادق (ع) بوده، لعنه الله فإنه أعمی القلب و أعمی البصر

تفسیر علی بن ابراهیم قمی م ۳۲۹ ق که منسوب به اوست املائات او به شاگردش ابوالفضل عباس بن محمد علوی است که او بخش زیادی از تفسیر ابوالجارود را با آن در هم آمیخته

الاستغاثه علی بن احمد کوفی م ۳۵۲ ق نجاشی در مورد او می گوید: او خود مدعی بود که از آل ابوطالب است و در آخر عمرش به غلو گرایید و مذهبش فاسد گشت

الاحتجاج طبرسی که روایات آن مرسل است

تفسیر منسوب به امام عسکری (ع) گردآوری آن بنابر نقل شیخ صدوق توسط دو نفر بوده

تفاسیری که سند آنها مقطوع است

روایات تحریف

روایات متضمن این معنا که قرائت ائمه از قرآن فرق داشته که حدود ۵۱ روایت از کافی اینگونه است

در برخی از روایات از مصحف علی (ع) سخن به میان آمده با این تصور که مصحف علی (ع) متفاوت بوده

روایات معروف به فُسطاط یا فُساطیط

در برخی از روایات در اثناء آیاتی که روایت ذکر کرده نام ائمه ذکر شده و چون این اسامی در قرآن نیست برخی تصور کرده اند قرآن موجود تحریف شده

روایات دال بر اینکه چیزی از قرآن کم شده مانند روایتی از احتجاج طبرسی

گاهی در روایات واژه تحریف به کار رفته در حدود ۲۰ مورد که تصور شده مراد تحریف لفظی است

